

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
АВТОМОБІЛЬНО-ДОРОЖНІЙ УНІВЕРСИТЕТ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни «Економіка і організація діяльності
об'єднань підприємств»
для студентів спеціальностей 051 – «Економіка»,
076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
денної та заочної форм навчання

2017

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

До видавництва й у світ дозволяю
Проректор

І. П. Гладкий

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни «Економіка і організація діяльності
об'єднань підприємств»
для студентів спеціальностей 051 – «Економіка»,
076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
денної та заочної форм навчання

Всі цитати, цифровий, фактичний
матеріал і бібліографічні відомості
перевірені, написання сторінок
відповідає стандартам

Затверджено
методичною радою
університету
протокол № __ від _____

Укладач:

Приходько Д. О.

Відповідальний за випуск:

Дмитрієв І. А.

Харків, ХНАДУ, 2017

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний автомобільно-дорожній університет

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять
з дисципліни «Економіка і організація діяльності
об'єднань підприємств»
для студентів спеціальностей 051 – «Економіка»,
076 – «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
денної та заочної форм навчання

Затверджено
методичною радою
університету
протокол № __ від _____

Харків, ХНАДУ, 2017

Укладач: Приходько Д. О.

Кафедра економіки підприємства

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
Тема 1 СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ТА КООПЕРУВАННЯ В ОБ'ЄДНАНІ ПІДПРИЄМСТВ.....	7
Тема 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ СТРУКТУРИ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ.....	8
Тема 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ЦИКЛУ «ДОСЛІДЖЕННЯ-ВИРОБНИЦТВО» В ОБ'ЄДНАННЯХ ПІДПРИЄМСТВ І НАУКОВИХ УСТАНОВАХ.....	9
Тема 4 ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ	10
Тема 5 ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИХ ГРУП.....	12
Тема 6 ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКІВ І ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ (ТНК).	13
ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ	16

ВСТУП

Дисципліна «Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств» відноситься до дисциплін професійної та практичної підготовки спеціалістів зі спеціальності 051 «Економіка» (галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки») та спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність» (галузь знань 07 «Управління та адміністрування»).

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування у студента системи знань з економіки, організації діяльності й оцінки ефективності господарювання об'єднань підприємств.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності функціонування і розвитку об'єднань підприємств.

Мета практичних завдань - розширення й поглиблення теоретичних та практичних знань у сфері економіки та організації діяльності об'єднань підприємств; вивчення теоретичних засад економіки та організації функціонування інтегрованих структур – об'єднань підприємств, набуття навичок аналізу організаційних резервів підвищення ефективності господарювання; розгляд та обговорення можливих підходів до вирішення сучасних проблем функціонування та розвитку об'єднань підприємств в Україні.

ТЕМА 1 СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ ТА КООПЕРУВАННЯ В ОБ'ЄДНАНІ ПІДПРИЄМСТВ

Зміст:

1. Спеціалізація як форма суспільної організації виробництва: форми й показники спеціалізації.
2. Стандартизація та уніфікація як основні напрямки розвитку спеціалізації.
3. Економічна ефективність спеціалізованих підприємств.
4. Форми та види кооперування.
5. Показники кооперування.
6. Особливості протікання процесів спеціалізації та кооперування в особливих умовах.

Контрольні запитання

1. Назвіть причини виникнення спеціалізації виробництва та її форми?
2. Назвіть показники економічної ефективності спеціалізації виробництва.
3. У чому полягає особливість спеціалізації сучасного виробництва?
4. Яке призначення стандартизації?
5. Назвіть основні принципи стандартизації.
6. У чому сутність уніфікації.
7. У чому полягає економічна сутність кооперування?
8. Які існують види кооперування.
9. Назвіть основні показники кооперування.
10. Назвіть особливості кооперування підприємств об'єднання у сучасних умовах.

Навчальні завдання

Завдання №1. Визначити рівень спеціалізації виробництва на основі таких даних. На виробничій дільниці зайнято 20 взаємозв'язаних виготовленням продукції одиниць устаткування. Змінний фонд роботи кожної одиниці устаткування – 420 годин,

витрати часу на переналадження устаткування у зв'язку з переходом на виготовлення іншого виробу – 760 годин. У виробі, що виготовляється, використовується 54 деталі, з яких 6 використовуються у всіх виробі.

Завдання №2. Визначити економічну доцільність спеціалізації та кооперування, якщо відомо, що до їх здійснення собівартість одиниці виробу складала 30 грн., після – 22 грн., витрати на транспортування одиниці виробу до споживачів склали відповідно – 16 та 20 грн. Обсяги випуску виробів до та після спеціалізації виробництва склали 16000 одиниць.

Завдання №3. Маємо 2 варіанти виробництва 1млн.т. прокату. Згідно першого випуск чугунку, сталі та прокату виконується на трьох різних заводах. На першому собівартість продукції – 16000 грн., середнього довий обсяг оборотних коштів – 4000 тис.грн. На другому – відповідно 20500 та 5600 тис.грн., на третьому – 24800 і 8000 грн. Згідно другого варіанту виплавка чугунку, сталі та виробництво прокату виконується на комбінаті, де вартість продукції – 50000 тис.грн., середнього довий обсяг оборотних коштів – 14000 грн. Визначити економічну доцільність комбінування випуску прокату за собівартістю продукції та по вкладенням капіталу в оборотні кошти.

ТЕМА 2 ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ СТРУКТУРИ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ ТА РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Зміст:

1. Сутність організаційно-управлінських структур об'єднань підприємств.
2. Види організаційних структур об'єднань підприємств.
3. Форми організаційних структур об'єднань підприємств.
4. Організація внутрішньої системи управління.
5. Регулювання основних організаційно-економічних відносин.
6. Регулювання руху акціонерного капіталу.
7. Регулювання інформаційного поля та комерційної таємниці.

Контрольні запитання

1. Вивчити фактори вибору структури управління об'єднань підприємств.
2. Перелічити переваги та недоліки видів управлінських структур.
3. Хто є суб'єктами корпоративного управління
4. Які існують критерії вибору організаційної структури?
5. Чим відрізняються структури управління в різних формах об'єднань підприємств.
6. Наведіть приклади організаційних структур в існуючих об'єднаннях підприємств України.
7. Назвіть основні положення регуляторної бази функціонування корпорацій.
8. Обґрунтуйте необхідність регулювання антиконкурентної діяльності всередині корпорації.
9. Назвіть основні положення, які регулюють інформаційне поле та комерційну таємницю.
10. Як розподіляється та використовується прибуток в різних видах об'єднань підприємств.
11. З якою метою створюються дочірні підприємства.

Навчальні завдання

1. Питання для міні-дискусій.
2. Переваги та недоліки різних форм організаційної структури об'єднань підприємств.
3. Протиріччя інтересів головної та дочірніх компаній.

ТЕМА ЗОРГАНІЗАЦІЯ ЦИКЛУ «ДОСЛІДЖЕННЯ-ВИРОБНИЦТВО» В ОБ'ЄДНАННЯХ ПІДПРИЄМСТВ І НАУКОВИХ УСТАНОВАХ

Зміст:

1. Форми організації інноваційного процесу.
2. Організаційні форми зв'язку науки з виробництвом.

3. Організація пошукових та прикладних науково-дослідних робіт.
4. Організація дослідно-конструкторських та проектно-конструкторських робіт.
5. Організація процесу впровадження нововведень у виробництво і виходу на ринок.
6. Оцінка ефективності технічних та організаторських нововведень.
7. Інноваційна політика об'єднань підприємств.

Контрольні запитання

1. Назвіть основні етапи та стадії організації інноваційного процесу.
2. Назвіть основні організаційні форми взаємозв'язку між науковими установами та підприємствами в Україні.
3. Поясніть зміст етапів організації науково-дослідних робіт.
4. Назвіть основні етапи організації проектно-конструкторських робіт
5. Як визначається ефективність технічних та організаційних нововведень?
6. Інноваційна політика як головний чинник оновлення технічної бази виробництва.

Навчальні завдання

1. Питання для міні-дискусій.
2. Моделі інноваційного розвитку українських підприємств.

ТЕМА 4 ОСОБЛИВОСТІ ФІНАНСУВАННЯ ОБ'ЄДНАНЬ ПІДПРИЄМСТВ

Зміст:

1. Середовище фінансової діяльності об'єднань підприємства.
2. Внутрішня фінансова структура об'єднань підприємства.

3. Теоретичні аспекти фінансової діяльності об'єднань підприємства.

4. Проблеми фінансування об'єднань підприємства.

Контрольні запитання

1. Існуючі типи фінансування об'єднань підприємств.

2. Дайте оцінку середовища фінансової діяльності транснаціональної компанії.

3. Які елементи охоплює фінансова стратегія міжнародних об'єднань підприємств?

4. Розкрийте вплив фінансових ризиків у діяльності міжнародних об'єднань підприємств.

5. Поясніть, як ТНК взаємодіють зі світовими фінансовими інститутами.

6. Розкрийте існуючі за сучасних умов проблеми фінансування об'єднань підприємств.

Навчальні завдання

Завдання №1. Міжнародна фірма «N» з головною компанією в «податковій гавані» А відкрила філіал в країні В. Протягом року філіал виробив та реалізував продукції на суму 25 млн.дол. Потреба філіалу в імпортних поставаннях реалізувалася за рахунок поставань головної фірми «N», при цьому ціни на ці компоненти завищувалися в 1,5 раза. Загальна сума платежів за компоненти склала 10 млн.дол., інші витрати філіалу- 5 млн.дол. За рішенням фірми «N» весь прибуток філіалу був переведений головною компанією до країни А.

Ставка податку на прибуток (філіалу) в країні В становить 30%, податку на переведення прибутку за кордон – 20%, податку на імпорт компонентів – 10% від їх вартості.

Визначити обсяги:

- офіційного переведення прибутку за кордон;
- розрахункового нормального переведення прибутку за кордон;
- прихованого переведення прибутку за кордон;

- фактичного переведення прибутку за кордон;
- додаткового трансфертного прибутку.

ТЕМА 5 ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОМИСЛОВО-ФІНАНСОВИХ ГРУП

Зміст:

1. сутність промислово-фінансових груп.
2. Типи промислово-фінансових груп.
3. Управління діяльністю промислово-фінансових груп.
4. Сучасний стан розвитку промислово-фінансових груп.

Контрольні запитання

1. Назвіть основні типи ПФГ.
2. У чому сутність конгломератного типу об'єднань підприємств?
3. Яке призначення Кодексу корпоративного управління?
4. Назвіть основні закономірності формування ПФГ.
5. Яка роль ПФГ у сучасному розвитку економіки?

Навчальні завдання

Завдання №1. Процес функціонування промислово-фінансової групи складається з п'яти процесів, кожний із яких виконує окрема команда. Витрати першої команди складають – 2190 тис.дол., чистий прибуток – 230 тис.дол. Витрати другої команди складають відповідно 3820 та 170 тис.дол. Третьої – 2430 та 310 тис.дол. Четвертої – 3270 та 280 тис.дол. П'ятої – 2930 та 150 тис. дол.

Визначити долі команд у сукупних витратах – Дв, долі команду прибутках – ДП та коефіцієнт корпоративної ефективності – $K_{ке} = ДП_i / Дв_i$. Провести ранжування команд зазначеннями $K_{ке}$, визначити найбільш ефективну команду.

Завдання №2. Технологічний ланцюг об'єднує чотири підприємства. Чистий прибуток підприємств складає, відповідно, - 25;30;10;34 млн.грн. Валові активи підприємств складають, відповідно, - 80;90;50;70 млн.грн.

Визначити, чи є функціонування підприємств як технологічного ланцюга більш ефективним, ніж як самостійних підприємств. Для цього розрахувати:

- показники ефективності функціонування кожного підприємства як самостійного;
- показник ефективності функціонування всієї промислово-фінансової групи;
- показник взаємодії підприємств.

ТЕМА 6 ОСОБЛИВОСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ РИНКІВ І ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ (ТНК)

Зміст:

1. Транснаціональний капітал і форми підприємництва.
2. Економічна природа ТНК.
3. Економічний механізм діяльності ТНК.
4. Організація фінансової діяльності ТНК.
5. Формування та реалізація стратегій ТНК.
6. Наддержавне регулювання діяльності ТНК.

Контрольні питання

1. Охарактеризувати поняття «транснаціоналізація капіталу».
2. У чому полягає експансіоністський характер діяльності ТНК.
3. Особливості маркетингових стратегій ТНК.
4. Регулювання діяльності ТНК наддержавними організаціями світу.
5. Інвестиційна діяльність ТНК та її роль у процесі глобалізації.
6. Механізм дії трансфертних цін.

Навчальні завдання

Завдання №1. Розробка стратегії транснаціональної компанії на зовнішніх ринках.

Наприкінці ХХ століття на світовому ринку з'явився новий вантажний автомобіль марки «Ford», у виробництві якого брали участь декілька країн. Його кабіна виготовляється в Європі, шасі – у Північній Америці, дизельний двигун – у корпорації, яка виробляє сільськогосподарські машини (Бразилія). Кінцеве складання відбувається в Бразилії. Перша партія автомобілів середньої вантажопідйомності націлена на ринки Бразилії та Північної Америки. Розглянемо стратегічні можливості компанії на то час.

Компанія має можливості для виробництва 4 тис. автомобілів за рік.

Кабіну нового автомобіля, яка виробляється в Європі, буде переобладнано на базі моделі «Ford». Компоненти кабіни будуть надходити з Великої Британії до Бразилії для складання нових машин. Однак через високі транспортні витрати в Європі та митний тариф на постачання подібних товарів в ЄС – 14%, навряд чи нові вантажівки швидко з'являється на ринках Європи. Тому компанія «Ford» зацікавлена у розробці нової експортної програми, націленої на ринки Азії.

Інвестиції компанії «Ford» у Бразилії склали 100 млн.дол. США, які спрямувались на будівництво сучасного заводу з виробництва дизельних двигунів. На цьому підприємстві планується здійснювати випуск моделі двигуна об'ємом циліндра 6,6 л, адаптованої до умов Південної Америки. Можливий обсяг випуску – 55,0 тис. двигунів за рік. Через п'ять років після випуску першої вантажівки компанія почала випуск вантажівок середньої вантажопідйомності у США.

Оскільки попит на вантажні автомобілі збільшується у багатьох країнах світу, компанія успішно впроваджує свій проект. При цьому, за попередніми розрахунками, вона має зменшити витрати завдяки ефективному розміщенню виробництва окремих вузлів автомобіля на заводах інших країн, зокрема тих, що розвиваються. Ці вироби мають відповідати єдиним міжнародним стандартам.

Для повної реалізації проекту компанії «Ford» потрібно вісім

років. У перші п'ять років на будівництво нових заводів і налагодження виробництва планується витрати понад 1 млрд дол. США, що складає 25% загального бюджету.

За перші п'ять років проекту частка «Ford» на західноєвропейському ринку зменшилась з 7 до 6% (по вантажних автомобілях). Але компанія завдяки своїм заводам у Великій Британії планує розширити свою частку в Європі, особливо по вантажівках середньої та високої вантажопідйомності, для чого планує на британські підприємства направити 70% капіталовкладень.

Компанія «Ford» посідає на початку проекту 2 місце серед 500 найбільш компаній світу за розміром прибутку, 9 – за кількістю зайнятих.

Завдання:

1. Проаналізувати місце компанії «Ford» на світовому ринку.
2. Визначити вид глобальної стратегії, яку використовує фірма, та проаналізувати її.
3. На прикладі компанії «Ford» визначити головні складові транснаціонального маркетингу.

ПЕРЕЛІК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Єгорова І. Г. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: навч. посіб. / І. Г. Єгорова. – К. : Ліра-К, 2015. – 336 с.
2. Гиль О. О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств : навч. посіб. / О. О. Гиль. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
3. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств: підруч. / В.І. Щелкунов, О.П. Овсак, О. М. Кириленко [та ін.]. □ К. : НАУ, 2012. □ 336 с.
4. Закон України «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. □ № 1577-ХІІ із змінами.
5. Закон України «Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні» від 30.10.1996 р. - № 475/96-ВР із змінами.
6. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» від 23.02.2006 р. № 1202-ХІІ із змінами.
7. Яркіна Н. М. Економіка підприємства : навч. посіб. / Н.М. Яркіна – Київ: Ліра-К, 2015. – 498 с.
8. Мельников А.М. Основи організації бізнесу[текст]: навч. посіб. /за заг. ред. А.М. Мельникова[А.М. Мельников, О.А. Коваленко, Н.Б. Пундяк]–К.: - «Центр учбової літератури», 2015. □ 200 с.
9. Экономика предприятия отрасли: учеб.-метод.комплекс / Сост. и общ.ред. В.В. Бичанина. – Новополюк; УО «ПГУ», 2007. – 400 с.
10. Економіка і організація діяльності об'єднань підприємств: Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. – Рівне: НУВГП, 2007. – 100 с.
11. Електронний підручник з дисципліни «Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств» [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://bit.ly/2kqVb23>
12. Промисловість України [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://bit.ly/2l9dCeW>
13. Промышленность [Электронный ресурс]. □ Режим доступу: <http://bit.ly/2lJODwh>
14. Злиття та поглинання компаній, типи та особливості [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://msd.in.ua/zlittya-ta-poglinannya-kompanij-tipi-ta-osoblivosti/>

15. Закон України «Про цінні папери і фондову біржу» від 18.06.1991 № 1201-ХІІ [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1201-12>

16. Наказ «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 12 «Фінансові інвестиції»» від 26.04.2000 № 91 [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0284-00>

17. Наказ «Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 19 «Об'єднання підприємств»» від 07.07.1999 № 163 [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0499-99>

18. Наказ «Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 2 «Консолідована фінансова звітність»» від 27.06.2013 № 628 [Електронний ресурс]. □ Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1223-13>

19. Облигации на предприятии: бухгалтерский и налоговый учет [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://dtkk.com.ua/show/1cid1314.html>

20. Новое в налогообложении ценных бумаг [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://bit.ly/2INKGZB>

21. Учет финансовых инвестиций [Электронный ресурс]. □ Режим доступа: <http://dtkk.com.ua/debet/rus/2001/23/23pr7.html>